

УДК 323.2:352.07

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2025-13-101-107>

Прідолоба Володимир, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

Pridoloba Volodymyr, graduate student of the Department of Public Management and Administration of the Leonid Yuzkov at Khmelnytskyi University of Management and Law

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-7062-6087>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА МІЖ ЛІДЕРАМИ СУСПІЛЬНОЇ ДУМКИ ТА ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

THEORETICAL PRINCIPLES OF THE DEVELOPMENT OF PARTNERSHIP BETWEEN OPINION LEADERS AND PUBLIC ADMINISTRATION BODIES

Анотація. У статті здійснено узагальнення та обґрунтування теоретичних засад розвитку партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління. Зазначено, що розвиток партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління є складним, динамічним процесом встановлення й удосконалення взаємодії між неформальними авторитетами громадянського суспільства та формальними інститутами державної влади з метою досягнення суспільно важливих цілей. Це партнерство передбачає узгодження інтересів, координацію зусиль, взаємний обмін знаннями, ресурсами та впливом, а також спільну участь у формуванні, реалізації, моніторингу та оцінюванні публічної політики. Зазначений аспект співпраці та комунікації органів публічного управління та громадянського суспільства мало вивчений. Розвиток партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління неможливий без цілеспрямованого формування сприятливого нормативно-правового середовища, яке забезпечує реальні умови для залучення цих неформальних лідерів до процесів прийняття рішень. Другим важливим аспектом розвитку партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління є формування довіри між сторонами, що виступає ключовою умовою для стійкої, ефективної та тривалої взаємодії. Третім важливим аспектом розвитку партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління є створення ефективних каналів комунікації, які забезпечують постійний, прозорий і взаємний обмін інформацією, ідеями, позиціями та баченням стратегічного розвитку. Розвиток партнерства має також і практичний вимір: лідери громадської думки можуть виконувати функції посередників між владою і громадськістю, сприяти поширенню інформації про реформи, виступати захисниками інтересів окремих груп, підвищувати довіру до органів влади у кризових ситуаціях, формувати підтримку суспільно важливих змін. З боку влади це вимагає готовності до делегування частини публічного впливу, сприйняття конструктивної критики, готовності до навчання й саморефлексії.

Ключові слова: публічне управління, механізми публічного управління, партнерство, громадянське суспільство, органи публічного управління, партнерство між лідерами суспільної думки та органами публічного управління.

Abstract. The article summarizes and substantiates the theoretical principles of the development of partnerships between opinion leaders and public administration bodies. The author notes that the development of a partnership between opinion leaders and public administration bodies is a complex, dynamic process of establishing and improving interaction between informal authorities of civil society and formal institutions of state power in order to achieve socially important goals. This partnership involves the coordination of interests, coordination of efforts, mutual exchange of knowledge, resources, and

influence, as well as joint participation in the formation, implementation, monitoring, and evaluation of public policy. This aspect of cooperation and communication between public administration bodies and civil society has been little studied. The development of a partnership between opinion leaders and public administration bodies is impossible without the purposeful formation of a favorable regulatory and legal environment that provides real conditions for involving these informal leaders in decision-making processes. The second important aspect of the development of a partnership between opinion leaders and public administration bodies is the formation of trust between the parties, which is a key condition for stable, effective, and long-term interaction. The third important aspect of the development of a partnership between opinion leaders and public administration bodies is the creation of effective communication channels that ensure constant, transparent, and mutual exchange of information, ideas, positions, and visions of strategic development. The development of partnership also has a practical dimension: opinion leaders can act as mediators between the authorities and the public, help disseminate information about reforms, act as defenders of the interests of individual groups, increase trust in authorities in crisis situations, and form support for socially important changes. On the part of the authorities, this requires a willingness to delegate some of the public influence, acceptance of constructive criticism, readiness for learning, and self-reflection.

Keywords: public administration, public administration mechanisms, partnership, civil society, public administration bodies, partnership between public opinion leaders and public administration bodies.

Постановка проблеми. Питання взаємовідносин держави та суспільства в умовах сучасності набувають особливої актуальності, насамперед, у зв'язку з прагненням громадянського суспільства брати участь у вирішенні соціально значущих питань у різних галузях суспільного життя. Суспільство прагне активної участі у діяльності держави, формуючи унікальні форми спільнот для допомоги та підтримки державних структур. Держава, враховуючи позитивні результати активної співпраці з окремими громадянами та інститутами громадянського суспільства у різних сферах життєдіяльності, дозволяє проникати суспільству в механізм державного управління та визнає можливість партнерського співробітництва з його інститутами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку громадянського суспільства, взаємодії органів влади з громадськістю, формування партнерських відносин громадянського суспільства та органів публічного управління аналізують, зокрема: К. Абу Асі, К. Беглер, В. Купрій, О. Крутий, О. Михайловська, О. Пухкал, І. Рейтерович, С. Ситник, С. Телешун, Л. Цолк, Д. Ціоріно, Б. Харі та ін.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад розвитку партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління.

Виклад основного матеріалу. Розвиток партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління є складним, динамічним процесом встановлення й удосконалення взаємодії між неформальними авторитетами громадянського суспільства та формальними інститутами державної влади з метою досягнення суспільно важливих цілей. Це партнерство передбачає узгодження інтересів, координацію зусиль, взаємний обмін знаннями, ресурсами та впливом, а також спільну участь у формуванні, реалізації, моніторингу та оцінюванні публічної політики.

Взаємовідносини держави й інститутів громадянського суспільства можуть бути різновидом соціального партнерства, суб'єктами якого є, з одного боку, громадяни, з іншого – держава. Сутність партнерства та його відмінні характеристики є предметом особливої уваги суспільствознавців та державних діячів.

Який зміст вкладається у термін «партнерство» у сучасній науці? У зарубіжній науковій літературі зазначається, що партнерство має на увазі співпрацю, взаємну довіру і взаємодію між окремими особами та організаціями, необхідне для досягнення спільної мети. Зарубіжні дослідники найчастіше розглядають партнерство як форму організації або як характеристику політичних інститутів.

Як образ співробітництва, взаємної довіри та взаємодії між людьми та організаціями, необхідними для досягнення спільної мети, розглядають партнерство R. McQuaid і D. Lewis, які вважають, що партнерство пов'язане з відносинами між двома або більше зацікавленими сторонами, що об'єднують різні ресурси з метою спільного досягнення цілей [1, р. 10; 2, р. 253].

Зарубіжні дослідники відзначають, що в сучасному світі партнерство набуло поширення у сфері управління [3; 4; 5; 6], а також у формальних та політичних інститутах [3; 4; 5; 6]. Такий вид співробітництва найчастіше формується відповідно до основних напрямів діяльності уряду [6]: формування та реалізація ідей партнерства багато в чому залежить від правових приписів чинного законодавства, від визначення урядом тих стимулів, які заохочують інновації. Р. Evans підкреслює, що особливістю партнерських відносин є взаємодоповнюваність суб'єктів співробітництва та детермінованість їх взаємодій установками офіційної влади [4, р. 200]. Взаємодоповнюваність партнерів спрямована на «усунення проблем» і ефективний пошук вирішення конкретної суспільної проблеми. Успіх у вирішенні поставлених соціально значущих проблем зміцнює співробітництво, підтверджуючи, що партнерські відносини «можуть бути налагоджені в короткий термін» [7, р. 176; 8].

Аналіз досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених дає можливість як основні риси партнерства назвати:

- рівність партнерів;
- взаємна довіра;
- самоорганізація сторін;
- добровільність участі у партнерстві;
- взаємовигідність участі у партнерстві;
- взаємодоповнюваність одного партнера іншим;
- публічність та відкритість діяльності у партнерстві.

Як свідчить аналіз практики взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства в Україні та зарубіжних країнах, участь самоорганізованої громадськості у плануванні та управлінні довгострокових громадських програм мінімізує конфлікти інтересів різних суб'єктів та сприяє домінуванню інтересів суспільства в цілому. Для виникнення партнерських відносин інститутів громадянського суспільства та органів влади необхідний комплекс певних умов: дії відповідно до правових розпоряджень нормативних актів; невтручання у компетенцію повноважних органів державної влади; взаємодія на рівноправній основі; прийняття узгоджених рішень; відмова від громадського міжсекторного протистояння. Для формування моделі партнерського співробітництва влади та громадянського суспільства потрібні зусилля з обох сторін, діалог між органами державної влади та інститутами громадянського суспільства.

Лідери суспільної думки – це впливові особи, які завдяки своїй фаховості, публічній активності, моральному авторитету або здатності формувати громадське сприйняття певних тем, користуються довірою значної частини населення. Вони можуть бути представлені представниками академічного середовища, журналістами, громадськими активістами, митцями, релігійними діячами, підприємцями, військовими, волонтерами, блогерами, а також іншими публічними особами. Їхній вплив ґрунтується не на формальних владних повноваженнях, а на здатності транслювати й артикулювати суспільні настрої, мобілізувати увагу до важливих проблем, ініціювати або підтримувати соціальні зміни.

Органи публічного управління, у свою чергу, є уповноваженими інституціями, що реалізують державну політику, відповідають за розробку та впровадження управлінських рішень, забезпечують надання публічних послуг та виконують функцію легітимної влади. У демократичній системі публічного управління партнерство з лідерами громадської думки виступає важливою умовою прозорості, відкритості, легітимності та підзвітності влади перед громадянами.

Розвиток партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління неможливий без цілеспрямованого формування сприятливого нормативно-правового середовища, яке забезпечує реальні умови для залучення цих неформальних лідерів до процесів прийняття рішень. Такий підхід передбачає не лише декларативне визнання важливості участі громадськості у

врядуванні, а й створення комплексної системи правових, інституційних та процедурних механізмів, які б гарантували сталі, прозорі, інклюзивні та легітимні форми співпраці.

Передусім ідеться про нормативне закріплення форм і форматів участі громадськості, зокрема, таких суб'єктів, як лідери суспільної думки, у публічному управлінні. Це включає законодавче чи підзаконне визначення процедур громадських консультацій, які дозволяють залучити до обговорення проєктів нормативних актів, політик, стратегій або бюджетних рішень не тільки офіційно зареєстровані громадські об'єднання, а й незалежних експертів, авторитетних представників громадянського суспільства, які мають вплив у публічному просторі. Наявність обов'язковості або рекомендованості таких консультацій, а також їх відкритість, інклюзивність, технологічна зручність та зворотний зв'язок із учасниками – є базовими умовами для дієвого партнерства.

Важливим інструментом формування такого середовища є публічні слухання. Це форма безпосередньої участі громадян і їхніх представників у розгляді важливих питань розвитку громади, регіону або країни. Регламентовані механізми проведення публічних слухань, з чітко визначеною процедурою ініціювання, повідомлення, участі та врахування результатів, відкривають шлях до залучення лідерів думки, які можуть представляти позицію певних соціальних груп, порушувати критично важливі теми або пропонувати конструктивні рішення.

Особливу роль у формалізації партнерства відіграє створення дорадчих органів при органах влади різного рівня – міністерствах, місцевих радах, державних агентствах тощо. Такі структури, як експертні ради, консультативні комітети, координаційні ради чи стратегічні платформи, можуть забезпечити регулярну та системну участь лідерів громадської думки в процесах планування, прийняття рішень, моніторингу політик. Ефективність таких органів залежить від їхньої незалежності, репрезентативності, відкритості процедур відбору членів та реального впливу на рішення, а не лише декоративного статусу.

Ще одним ефективним інструментом розвитку партнерства є включення лідерів думки до складу тимчасових робочих груп, що утворюються для опрацювання конкретних питань, реформ або кризових ситуацій. Це дозволяє забезпечити експертний рівень дискусій, підвищити якість розроблених рішень та водночас легітимізувати їх в очах суспільства завдяки залученню авторитетних осіб. Важливо, щоб участь у таких групах була відкритою для тих, хто має фахову або соціальну експертизу, а також була врегульована механізмами прозорого формування складу, доступу до інформації та врахування висловлених позицій.

Особливої ваги набувають механізми стратегічних комунікацій, що передбачають не просто інформування громадськості про дії влади, а цілеспрямоване формування партнерських комунікаційних каналів із тими, хто має вплив на суспільну думку. Ідеться про використання сучасних цифрових платформ, соціальних мереж, громадських ЗМІ, а також про практики спільного формування наративів, антикризової комунікації, спільних інформаційних кампаній. Залучення лідерів думки до таких процесів сприяє зміцненню довіри до інституцій, підвищенню якості діалогу влади та суспільства, а також попередженню конфліктів або недовіри в умовах суспільної напруги.

Таким чином, формування сприятливого нормативно-правового середовища для розвитку партнерства з лідерами суспільної думки – це не лише технічне завдання юридичного оформлення процедур участі, а глибокий системний процес, що потребує переосмислення ролі громадськості, переваг відкритого врядування і здатності інституцій до співпраці. У результаті цього формується нова якість публічного управління, що базується на довірі, участі, відповідальності та спільному ухваленні рішень.

Другим важливим аспектом розвитку партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління є формування довіри між сторонами, що виступає ключовою умовою для стійкої, ефективною та тривалою взаємодії. Без наявності взаємної довіри будь-яке формальне партнерство ризикує залишитися декларативним, поверхневим або навіть конфліктогенним. Довіра не виникає автоматично – вона формується поступово, на основі систематичних практик взаємодії,

відкритого діалогу, прозорості дій, поваги до ролі кожної сторони та готовності брати на себе відповідальність.

Формування довіри передбачає, насамперед, визнання публічними інституціями значущості неформального громадського сектору та лідерів суспільної думки як легітимних суб'єктів впливу. Це означає, що органи влади мають відійти від уявлення про свою монополію на істину чи керування суспільними процесами та відкрито визнавати, що поза межами державного апарату існує потужний експертний, аналітичний, моральний і репутаційний ресурс, який необхідно не лише враховувати, а й активно залучати до формування та реалізації політик. Здатність публічної влади сприймати конструктивну критику, бути відкритою до нових ідей, підтримувати інклюзивність і визнавати плюралізм думок – є показником її зрілості та готовності до справжнього партнерства.

З іншого боку, і самі лідери громадської думки повинні визнавати легітимність органів публічної влади як уповноважених представників суспільства, що діють у межах закону та на підставі демократичної процедури. Вони повинні бути готовими до діалогу, навіть якщо бачать недосконалість системи, адже конструктивна критика має супроводжуватися готовністю до співпраці. Важливо також, щоби громадські лідери не зловживали своїм впливом задля популізму або дискредитації інституцій, а формували власну діяльність на засадах професіоналізму, етичності, довгострокової відповідальності перед суспільством.

Неможливо побудувати дієве партнерство без поваги до автономії та незалежності один одного. Це означає, що жодна сторона не повинна прагнути домінування чи інструменталізації іншої. Органи влади не повинні розглядати лідерів думки як засіб легітимізації вже ухвалених рішень, натомість мають визнавати їх як повноцінних партнерів у виробленні цих рішень. У свою чергу, громадські лідери повинні діяти не з позиції опонентів, а як представники суспільства, зацікавлені в ефективному управлінні, які готові взаємодіяти в межах спільних цінностей – прозорості, підзвітності, інклюзивності, розвитку.

Ключовим проявом довіри є відкритий діалог – регулярний, щирий, змістовний і структурований. Такий діалог має відбуватися не лише у форматі кризового реагування чи під тиском суспільних очікувань, а бути системною практикою. Для цього необхідне створення постійних платформ, де кожна зі сторін може висловити свої позиції, аргументи, заперечення й пропозиції, а інша сторона – почути та врахувати. В основі такого діалогу має бути не лише обмін інформацією, а взаємна зацікавленість у досягненні спільного результату.

Формування довіри також передбачає спільну відповідальність за наслідки прийнятих рішень. Якщо рішення приймаються в межах співпраці між владою та лідерами думки, то відповідальність за їх ефективність, реалізацію та оцінку поділяється. Це знижує ризики перекладання провини в разі невдач, формує зріле середовище політичної та громадянської культури, а також сприяє консолідації суспільства.

Отже, розвиток партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління неможливий без фундаментального рівня довіри, яка формується лише за умови взаємного визнання, відкритості, поваги до незалежності, спільного діалогу та розуміння відповідальності за долю рішень і політик. Саме це створює основу для якісного врядування, що відповідає викликам сучасного суспільства.

Третім важливим аспектом розвитку партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління є створення ефективних каналів комунікації, які забезпечують постійний, прозорий і взаємний обмін інформацією, ідеями, позиціями та баченням стратегічного розвитку. Така комунікація виступає не лише інструментом передавання даних, а й основою взаєморозуміння, формування спільної мети та узгодження дій, що вкрай важливо в умовах демократичного врядування.

Традиційні форми комунікації, такі як письмові звернення, офіційні листи, протокольні зустрічі, службові наради, зберігають своє значення як інституційно визнані канали офіційної взаємодії. Проте вони часто є повільними, малодоступними для широкого загалу, недостатньо гнучкими й зазвичай не сприяють швидкому зворотному зв'язку чи залученню більшої кількості

учасників. У сучасних умовах, коли динаміка суспільного життя вимагає оперативних рішень, високої відкритості й залучення різних груп населення, такі форми повинні бути доповнені новітніми цифровими інструментами.

Використання цифрових платформ участі – один із найефективніших інноваційних напрямів у розбудові партнерських стосунків. Ці платформи дозволяють органам публічної влади та лідерам думки взаємодіяти безпосередньо, швидко й у відкритому форматі. Завдяки онлайн-опитуванням, електронним петиціям, голосуванням, формуванню громадських бюджетів або обговоренням місцевих стратегій розвитку, можна не лише отримувати зворотній зв'язок, а й забезпечити справжню участь громади у прийнятті рішень. Такі інструменти сприяють підвищенню довіри до інституцій, адже показують готовність влади чути громадян.

Соціальні медіа (Facebook, Twitter/X, Instagram, YouTube, TikTok та ін.) відіграють роль потужного комунікаційного простору, у якому лідери громадської думки мають значний вплив на формування суспільних наративів. Для органів влади це не лише канал донесення офіційної інформації, а й можливість реагувати на суспільні запити, коригувати політику, виявляти потенційні кризові ситуації ще на етапі обговорення. Участь лідерів думки в інформуванні населення, поширенні стратегічних повідомлень, поясненні змісту державної політики, боротьбі з дезінформацією – створює ефект синергії, що посилює ефективність комунікаційних стратегій держави.

Окремо слід відзначити відкриті онлайн-консультації, які дозволяють у зручному форматі залучити експертів, представників громадянського суспільства, активістів і громадськість до обговорення проєктів рішень, нормативно-правових актів, стратегій чи реформ. Це сприяє підвищенню якості управлінських рішень, зменшує ризик суспільного спротиву та створює відчуття причетності громадян до публічного врядування.

Краудсорсингові ініціативи – ще один важливий елемент сучасної взаємодії. Вони дозволяють акумулювати ідеї, експертні знання, ресурси громадськості для вирішення конкретних проблем або реалізації проєктів. Лідери суспільної думки можуть виступати як модератори, генератори ідей чи навіть гаранти прозорості таких процесів. Це дозволяє розширити межі впливу громади на управлінські процеси та зробити їх більш чутливими до реальних потреб суспільства.

Інформаційні кампанії за участі лідерів думки є необхідним інструментом для просування суспільно важливих ініціатив, роз'яснення реформ, підвищення рівня обізнаності громадян. За рахунок високого рівня довіри до таких лідерів, їхня участь у публічних комунікаціях може суттєво впливати на формування громадської думки, посилювати підтримку або знижувати ризики дезінформації.

Отже, ефективні канали комунікації – це основа для сталого та конструктивного партнерства між публічною владою й лідерами громадської думки. Їх створення та підтримка має ґрунтуватися на поєднанні традиційних та цифрових форматів, бути доступними, прозорими, відкритими до різних груп населення та адаптивними до змін суспільного середовища. Лише за таких умов комунікація стане справжнім містком, який з'єднує владу і громадянське суспільство в єдиному полі співпраці.

Розвиток партнерства має також і практичний вимір: лідери громадської думки можуть виконувати функції посередників між владою і громадськістю, сприяти поширенню інформації про реформи, виступати захисниками інтересів окремих груп, підвищувати довіру до органів влади у кризових ситуаціях, формувати підтримку суспільно важливих змін. З боку влади це вимагає готовності до делегування частини публічного впливу, сприйняття конструктивної критики, готовності до навчання й саморефлексії.

Висновки. Розвиток партнерства між лідерами суспільної думки та органами публічного управління є важливим чинником демократичного врядування. Він дозволяє поєднати формальні механізми управління з живим досвідом, соціальною чутливістю та громадським авторитетом неформальних лідерів, сприяє підвищенню якості рішень, посилює соціальну згуртованість і сприяє сталому розвитку суспільства. У сучасних умовах, коли суспільна довіра до інституцій часто є

низькою, саме таке партнерство стає ресурсом подолання кризи представництва та забезпечення ефективного, справедливого й легітимного публічного управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. McQuaid R.W. The theory of partnership: why have partnerships? *Osborne S. P. Public-private partnerships: theory and practice in international perspective*. London: Routledge, 2002. P. 9–35.
2. Lewis D. Building 'active' partnership in aid-recipient countries: lessons from a rural development project in Bangladesh. *Osborne S. P. Public-private partnerships: theory and practice in international perspective*. London: Routledge, 2002. P. 252–264.
3. Department for International Development. Programme Partnership Arrangements. London. DFID. 2020. URL: <https://www.gov.uk/international-development-funding/programme-partnership-arrangements> (дата звернення: 16.05.2025).
4. Evans P. Government action, social capital and development: reviewing the evidence on synergy. *Evans P. State-society synergy: government and so-cial capital in development*. Berkeley: University of California, 1997. P. 178–210.
5. Tendler J. Good governance in the tropics. Baltimore: John Hopkins Uni-versity Press, 1997. 221 p.
6. World Bank. Public-private partnership. Washington: World Bank. 2020. URL: <http://www.worldbank.org/en/topic/publicprivatepartnerships> (дата звернення: 16.05.2025).
7. Ferreira S. Public-private partnership in Angola: the case of development workshop and the water company. Dissertapao (Mestradoem Estudos do Desenvolvimento). Centro de Estudos do Desenvolvimento. University of Wales Swansea, 2003. 234 p.
8. Nizhnik N. S. Police and civil society institutions: search for a vector of interaction in the field of combating crime. *International Scientific Conference «Archibald Reiss Days» (2017; Beograd): Thematic Conference Proceedings of International Significance*. Vol. 2. Beograd: Kriminalisticko-policijska akademija, 2017. P. 241–251.

REFERENCES

1. McQuaid, R.W. (2002). The theory of partnership: why have partnerships? *Osborne S. P. Public-private partnerships: theory and practice in international perspective*. London: Routledge [in English].
2. Lewis, D. (2002). Building 'active' partnership in aid-recipient countries: lessons from a rural development project in Bangladesh. *Osborne S. P. Public-private partnerships: theory and practice in international perspective*. London: Routledge (pp. 252-264) [in English].
3. Department for International Development (2020). Programme Partnership Arrangements. London. DFID. www.gov.uk. Retrieved from <https://www.gov.uk/international-development-funding/programme-partnership-arrangements> [in English].
4. Evans, P. (1997). Government action, social capital and development: reviewing the evidence on synergy. *Evans P. State-society synergy: government and so-cial capital in development*, 178-210 [in English].
5. Tendler, J. (1997). Good governance in the tropics. Baltimore: John Hopkins University Press [in English].
6. World Bank (2020). Public-private partnership. Washington: World Bank. www.worldbank.org. Retrieved from <http://www.worldbank.org/en/topic/publicprivatepartnerships> [in English].
7. Ferreira, S. (2003). *Public-private partnership in Angola: the case of development workshop and the water company*. Dissertapao (Mestradoem Estudos do Desenvolvimento). Centro de Estudos do Desenvolvimento. University of Wales Swansea [in English].
8. Nizhnik, N.S. (2017). Police and civil society institutions: search for a vector of interaction in the field of combating crime. *International Scientific Conference «Archibald Reiss Days» (2017; Beograd): Thematic Conference Proceedings of International Significance*. Vol. 2. Beograd: Kriminalisticko-policijska akademija (pp. 241-251) [in English].

Подано до редакції 19.05.25 р.
Прийнято до друку 25.06.25 р.